

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput sextum. De numeralibus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

egroti, claudi, & surdi, quotquot ibi fuerunt. C. C. Thes liches is ni uvas forlebit vuiht huergin an them hufe, nihil sicera permissum est vel erat in domo eius. Than faran vui thar alla tuo halan it mid ussan handon, endi that hren corni lesan te famne, endi it an minon feli duoian, that it huergin ni mugl vuiht auuardian, tum iuimus omnes ad id trabendum nostris manibus, & ad colligendum purum frumentum, & illud reponendum in horreo meo, ne nonnihil corrumpetur. C. C. Usurpatur etiam huergin absolute: ut, than ni habes thu fritho huergin mundburd mid mannon, tunc non habiturus es pacem ullam, vel protectionem inter homines. C. C. Than nist fritho huergon, tunc non erit pax ulla. C. C. Than lag thar an bendion en ruob regin scatho thia uvas mari megin thiof, ni was thar is gimaco huergin, tum ibi jacuit in vinculis latro, princeps sicarius, qui fur celebris & potens erat, cuius non erat aliquis equalis. C. C. Hisce addas fama, idem, quod in compositione occurrit, ut in thazsama, izlama, felbsama. C. C.

CAPUT SEXTUM.

De numeralibus.

PROXIME sequuntur nomina numeralia, quæ etiam inter pronomina annumeranda sunt.

N. Eyn, ein, en, enn, unus.	N. Ein, eine, en, ene, una.	N. Ein, en, enn, einaz, unum.
G. Eines, enes.	G. Einero, enero, ere, er.	G. Eines, enes.
D. Einemo, enemo, enon, an, en.	D. Einero, enero, enaro, ere, er.	D. Einemo, enemo, enon, an, en.
A. Einen, an, enen, * enna.	A. Eine, ene, a, o.	A. Ein, enn, einaz.
A. Einemo, enemo, enon, an, en.	A. Einero, enaro, enero, ere, er.	A. Einemo, enemo, enon, an, en.

Exempla.

En giuutig man, vir solers. C. C. En uuis cuning, rex sapiens. C. C. Ein fon then zuein thie thar gihortun thiu uuorte, unus è duobus, qui audierunt hæc verba. Tat. xvi, 3. Uuanta thu ni maht ein har thes fahles uuizaz gituon odo suarz, quia non potes unum capillum casariei album facere aut nigrum. Odo her einan hazzet, aut unum odio habebit. Tat. Man zuogiouhdon zi sinero giuuahsti cina elina, potest adiacere ad staturam suam cubitum unum. Tatian. So ein fon theson, sicut unum ex istis. Tat. An is enes craft, in sui solius potestate. C. C. An enaro copstedt, in telonio. C. C. Thuo fundan sia enna thar fruodon man sittean bi them feuee, tum invenerunt ibi sedentem juxta mare virum sapientem. C. C. An ena vuostinnea giuuet Godes suno, Secessit in quendam locum desertum Dei filius. C. C. Quat that man bedon scoldi te them alomahrigon Gode, endi enon thionon, dixit debere homines Deum omnipotentem precari, eique soli servire. C. C. An enon dage, certo quodam die. C. C. Ac sia hietun thar ledian forth enn vuis, sed jusserunt extra ducere quandam mulierem. C. C. Thuo quam thar oc en vuis, tum venit quædam mulier. C. C. Ab ein, en, venit einigh, enig, unus, unicus, & einae eino, solus: Crist suno drohtines enig barn Godes, Cristus filius domini, unicus infans Dei. C. C. Einigh is thiu min duuua, una est columba mea. w. Einigh is siu hiro muoder, unica est matris sue. w. Siu is ouch einega hiro muoder thero celestis Hierusalem. w. Noba eino Got, nisi solus Deus. Tat. liv, 5.

The vel ther forma, primus. Gihugdun that im that helage barn an theia formon sith filo mid vuordon tocohtes gitalda, putabant sanctum filium pro primâ vice multa præclara dixisse. C. C. Ther furista primus. Fragodon huilik thar riki man under them folcscipe furista vuari, sciscitati sunt, quis potens inter populum, & princeps ibi esset.

Nom. Zuene, na, tue, tucii, zuei, duo.	Nom. Zuo, a, dua.	Nom. Zuey, tuuei, tue, duo.
Gen. Tuuei, zuui, zueio, tueio, duorum.	Gen.	Gen.
Dat. Zuein, tuem, duobus.	Dat. Zuein, tuem, duabus.	Dat. Zuein, tuem, duobus.
Acc. Zuene, na, tue, tucii, zuei, zuui, duos.	Acc. Zuo, a, duas.	Acc. Zuey, tue, duo.
Abl. Zuein, tuem, duobus.	Abl. Zuein, tuem, duabus.	Abl. Zuein, tuem, duobus.

* Pro enena, ut saligna pro saligena. omiffa duntaxat litera e ob brevitatem suam.

Exempla.

Exempla.

Zuene thine spune sint famo zuey zuinele kizze thero reion, *ubera tua sunt sicut duo gemelli hœdi caprarum.* w. Thuo quamun forth vuarlofa man tuena, *tum proceſſerunt duo falſi teſtes.* C. C. Thar ſatun tuena man bi vuege, blinda vuarun ſia bethia, *tum ſederunt in viâ duo homines, ambo erant cœci.* C. C. Tuuei jarigen inti innan thes, *à bimatu & infra.* Tat. x, 2. Tua naht endi dagas, *duæ noctes & dies.* Hie bethia vuarun im giſueſter tua, *erant ambæ illi ſorores duæ.* C. C. Ina antleddun thanan drohtines engilos, endi is dohter tua, *angeli domini conduxerunt illum illinc, & illius filias duas.* C. C. Huederon thero tueio tuomian uueldin, *utrum duorum eripere vellent.* C. C. Mid iru ſolmon tuem, *cum illius duabus palmis,* C. C. So manag barn umbi Bethleem ſo ſilo ſo thar giboran uurdi an tuem jaro, *tot infantes circa Bethleem, quot ibi nati erant in duobus annis.* C. C. That menit huo ſia mahtig God an then anginne thuru is enes craft ſinhiuuun tue giuuarahra, *hoc monet, quomodo ipſos Deus omnipotens per ſuam ſolius potentiam conjuges duos fecit.* C. C. Zua gimachun turtulutubun, *par turturum.* Tatian. vii. 3. Edo zuei tubielin, *vel duos pullos columbarum.* ibid. Arſluog alle zuui jarigen, *occidit omnes à bimatu.* Tat. x. 1. Ther thie habet zua tunichun, *qui habet duas tunicas.* Tat. xiii, 16. Ein for then zuein, *unus è duobus illis.* Tat. xvi, 3. Gilah zuene bruoder, *vidit duos fratres.* Tat. xix, 1. Nioman ni mag zuein herro thionon, *nemo poteſt duobus dominis ſervire.* Tatian. xxxvii. 1.

A zuene, ſit zuinel *geminus, gemellus.* & zuer *binus.* Samo thaz cortes thero ſcorenon ſca-phon, thie ther uphgeent vone waſcha alla mith zuinero zuchte, *sicut grex tonſarum ovium, quæ aſcenderunt de lavacro, omnes cum gemellis ſætibus.* w. Zuene thine ſpune ſint famo zuey zuinele kizze thero reion, *ubera tua ſunt ſicut duo gemelli hœdi caprarum.* w. Santa ſie zuero furi ſin annuzzi, *miſit illos ante faciem ſuam.* Tat. lxxvii. 1.

Ther odar, *ſecundus.* Guod iſt that man thi hier giuuirkie en hus, endi Moyeſe odar, endi Eliaſe thridda, *expedit, ut tibi ædiſcetur una domus, Moſi altera, & Elia tertia.* C. C. Ther ander, *ſecundus.*

III. Nom. Thrie, thri, thiro, iri, tres, tria.	Acc. Thrie, a, u, thri, tri, thiro.
Gen.	Voc.
Dat. Thrin, thrim.	Abl. Thrim, thrin.

Exempla.

Hiet that thar ti bedu forin thria man fan thuro theodo, *juſſit, ut tres homines à patria profiſcicerentur ad adorandum.* C. C. Umbi thria naht, *circiter tres noctes.* C. C. Hiet thuo thria mid im thegnos gangan, *juſſit tres diſcipulos ſecum ire.* C. C. Uonata Maria mit ſiu thri manoda, *manſit Maria cum illa [apud illam] tres menſes.* Tat. iv, 9. Tri in zuei, in zuei in tri, *tres in duos, & duo in tres.* Tat. xlv, 23. Zuei mez odo thriu, *metretas binas vel ternas.* xlv, 4. Thri taga inti thiro naht, *tres dies, & tres noctes.* lvii, 3. After thrin tagon, *poſt triduum.* Tat. xii, 4. An then thrin dugathen ſide, ſpe, charitate. w. Thuo uppan thena berg giuuet ſundar mid them geſithon ſahg barn Godes mid them thegnon thrim, *tum aſcendit montem privatim cum diſcipulis beatus filius dei, cum tribus dilectis.* C. C. Uard tho after thrin tagon, *& factum eſt poſt triduum.* Tatian.

Ther thridda, thritta, thrita, thritto, *tertius.* Endi Eliaſe thridda. Vide ſupra. An them thriddeon dage, *tertio die.* C. C. An thriddien dage. ib. On thritten tage, *in die tertio.* Tat. xiv. 1. Unzan thin thritan tag, *in diem tertium.* Tat. ccxv, 3. Thritto dag iſt hiutu, *tertia dies eſt hodie.* Tat. ccxxv, 3.

IV. Fiuuar, fiari, fiori, fiору, fyower, *quatuor.* Fiuuar naht endi dagos, *quatuor dies & noctes.* C. C. Thuo uuas ſiu vuidua after thiu fiuar endi ahtoda uuintro, *poſthac vidua manſit octoginta & quatuor annos.* Neuan that ſia fiori te thio thuru craft Godas gecorana uurdun, *niſi quod bi quatuor ad hoc per potentiam divinam electi fuerint.* C. C. Than vuarun fiori gi-corana te thiu that ſie than *evangelium* enan ſceldan an buok ſcriban. C. C. Thuo giuuet im thie vualdandes ſuno mid them fiuarun, *tum Dei filius diſceſſit, cum iis quatuor.* C. C. Unzan fiору, inti abtuzug jaro, *uſque ad annos octoginta quatuor.* Tat. vii, 9. Diſſe fyower beeden weren in eenre taefſa, *hæc quatuor mandata erant in una tabula.* Ep. decal.

Fiorda, *quartus.* Thia fiorda tid, *quarta hora.* C. C.

V. Fif, fui, finfe, fimf, fineui, *quinque.* Thuo ſprac Andreas, ſagda that ſia an iro giſithie than mer garoes ni habdin nouan gerſtin bruod ſiu endi fiſcos tuena, *tum reſpondit Andreas, & dixit quod non haberent in ſuo comitatu plus in promptu, quam quinque panes hordeaceos, & duos piſces.* C. C. Hie and thar uuas ano vuid endi kind, vueros atlamna ſif thufendig, *nam ibi ſimul erant mulierum, puſillorum, & hominum quinque millia.* C. C. Du hebitos her finfe, *quinque enim habuiſti [viroſ.]* fragm. diſp. Inti tamgihta ſih fimf manoda, *& occultabat ſe menſibus quinque.* Tat. ii, 11. Fon binane ſint fineui ziteilte in einemo huſe, *erunt ex hoc quinque in domo una diviſi.* Tat. xlv, 23.

Ther fiſta, *quintus.* Thuo giuuet im thie vualdandes ſuno mid them fiuarum forth, endi

im thuo ena fiftan gicos, *tum discessit Dei filius cum hisce quatuor, & quintum sibi elegit.* C. C. Thar finsta: ut, In themo finsta-zehenten jare, anno quinto decimo. Tat. XIII. 1.

VI. Sehs, sehli, sex. Stodun thar sten-fatu sehli, *ibi erant hydræ lapideæ sex.* C. C. Giuuet im thuo that barn Godes innan Bethaniu sehs nahton, er than thiu samnanga vuerthan scoldi, *tum profectus est Dei filius in Bethaniam sex dies (noctes) antequam senatus conveniret.* C. C.

Ther sehsta, sextus. Ther sehsto manod, *mensis sextus.* Tat. III. 8. Fon thero sehstun ziti, *à sexta hora.* Tat. CCVII. Samoso sehsta zit, *quasi hora sexta.* Tat. CXCLVIII. 3.

VII. Sibun, sibun, sebnun, sebnun, sabin, septem: Thuo fragoda Petrus allaro thegno best thio-don finan, huo oft scal ik them mannon thia vuid mi habbeaz leth uerc giduan liebo drohtin, scal ik im sebnun sithon iro fundea latan vurethero uerco, er ik is eniga vuraca frummea lethes te lone? Thuo sprak eft thie landes uuard angegin thie Godes suno guodo theg-ne, ne seggiu ik thi fan sibunin, so thu selbo sprikas, mahlis mid thinu muthu, ik duon thi mera thar tuo sibun sithon sibontig. so scalt thu fundea gihuem lethes alatan, *tum Petrus thanorum princeps regem suum rogavit inquit, charissime Domine, quoties illi, qui mihi malum fecit, quoties, inquam, illius peccata & injurias dimisero, ante quam mutuo vindicem ejus injurias? Tum respondit optimus Dei filius, terræ custos, bonethane, non dico tibi septies, sicut tu dicis, & loqueris tuo ore, sed ego amplius addo septuagies septies, sic cuique peccata & injurias remittes.* C. C. Siben bete churchi sin dise, *hæ sunt septem petitiones ecclesiæ.* Ofr. apud Lamb. Inti nimit sibun geiste andere, *& assumit septem alios spiritus.* Tat. LVII. 8. Ih bin eind thero sibino thero Gotes drut-botono, *ego sum unus septem Dei dilectorum nuntiorum.* Ofr.

Ther sibuntha, septimus, vel sibunta: zi thero sibuntin ziti, *horà septimã.* Tat. LV. 7.

VIII. Ahto, ahtho, octo. So habda thuo vualdand Crist for them erlon thar ahto gitalda falda, gifagda mid them scal simbla gihuie himil-rice gihalon, ef hie it hebbean vuili, *sic dominus Christus coram auditoribus numeravit, & pronuntiavit octo beatitudines, quibuscum quisque regnum cæleste assequuturus est, si ejus fruendi animus illi foret.* C. C. After thiu tho argangena uuarun ahtho tago, *& postquam consummati sunt dies octo.* Tat. VII. 1.

Ahtoda, ahtoda, octavus. An them ahtoden dage, *in octavo die.* C. C. In themo ahtoda tage. Tatian. IV. 11.

IX. Niguni, novem. Thuo habda thero gumuno thar thie neriendo Crist niguni gitalda treuhafsta man, *quum hominum redemptor Christus novem numerasset fideles.* C. C.

Nigunda, niguda, niunta, nonus. An thia nigunda tid an thena vuingardon vuirkean quamun, *venerunt ad operandum in vineâ, horã nonã.* C. C. Sum quam thar te nonu, thuo vuas thui niguda tid. C. C. Inti umbi thie niuntun zit, *& circa horam nonam.* Tatian. CCVIII. 2.

X. Zehen, tyaen, tehan, decem. So huie so thar an thefaro uuaroldi giduot that hie thuru mina minnea mago gifidli lob forlatit, thes scal hie her lon niman tehan sithon tehanfold, ef hie it mid treuon duot, *quisquis ita aget in hoc sæculo, ut mei gratiâ sanguine propinquos, & habitaculum lubens dimiserit, decuplam ille remunerationem decies recipiet.* C. C. Dit sint dae tyaen wird, *hæc sunt decem verba.* Ep. decal.

Zehenta, decimus: In themo finsta-zehenten jare, anno quinto decimo. Tat. XIII. 1. Tho vuas thir zehenta zit thes tages, *hora autem diei erat decima.* Tat. XVI. 2.

XI. Ellifu, undecim. Einliui, einlif, undecim? Sagetun thesü alliu then einliuin uoofenten, *nunciaverunt hæc omnia illis undecim lugentibus.* Tat. CCXXII. 4. Inti fundun gifamonote thie einliui, *& invenerunt congregatos undecim.* CCXXIX. 2. Einlif jungeron giengun, *undecim discipuli abierunt.* CCXLI. 1.

Ellifsta, undecimus: sum thar oc sithor quam an thia elliftun tid, *quidam eò serius venit horã undecimã.* C. C.

XII. Tueliui, tuelif, zuelif, tuelif, zuelui, zuuueliui, duodecim. Thuo hie jar-talu tueliui habda, *quum duodecim annos natus esset, vel, quum numerum duodecim annorum assecutus esset.* C. C. Endi im selbo gicos tueliui, *& sibi ipse elegit duodecim.* C. C. Thuo gengun is gefithos tueliui gumon te thes Godes barne, *tum Dei filium adierunt discipuli ejus duodecim egregii viri.* C. C. Nu seggiu ik ju te vuaron hier that vuili juuuer tuelifio enn treuon gifucan, *nunc vobis hic verè dico, quod unus è duodecim vobis veracem proditurus est.* C. C. Huilican hie thero tuelifio te thiu tellian vuoldi, *quem ex duodecim ad hoc nominaret.* C. C. Thiu her uuard tuelif jaro, *cum factus esset annorum duodecim.* Tat. XII. 2. Inti teta thaz uuarun zueliui mit imo, *& fecit ut essent XII cum illo.* Tat. XX. 5. Gibiotenti zueliuen finen jungiron, *præcipiens XII. discipulis suis.* XLIV. 30. Thar bluotes fluz tholeta zuelif jar, *quæ sanguinis fluxum patiebatur XII annos.* LX. 3. Thomas einar fon then zuuueliui, *Thomas unus ex duodecim.* Tat. CCXXXIII. 1. Vuas siu alt zuelif jaro, *erat autem annos duodecim nata.* Tat. Inti gihaloten zuelif jungiron, *& convocatis XII discipulis.* XLIV. 2. Tuelifsta, duodecimus.

XIII.

XIV. Fiorzehen, quatuordecim. Uuarun fiorzehen giburti, *erant quatuordecim generationes.* T. v. 6.

XV. XVI. XVII. XVIII. XIX.

XX. Tuentig, zueinzug, viginti. Huand vuut habdun aldres er efno tuentig vuintro an uncro vueroldi, er than quami that vuib ti mi, *nam viginti annos nati eramus vitæ nostræ, antequam ad me mulier ducta esset.* C. C. Mit zueinzug thufuntin, *cum viginti millibus.* Tat.

XXI.

XXI. Thrüttig, thriti, thrizug, *triginta*. Gihiet im that gumscipi filober scatto thritig, *promiserunt illi isti homines triginta nummos argenteos. C. C.* Nam im thuo that is fluber an hand thriti scatto, *tum in manum recepit argentum suum, triginta nummos. C. C.* Thrüttig habda vuintro, *triginta annos natus erat. C. C.* In ther selbo Heilant uuas ingonntenti samo so thrizug iaro, & ipse *Jesus erat incipiens, quasi annorum XXX.* Tat. xiv, 1. Andarum thrizug-falto, *aliud tricesimum. LXXI, 5.*

XXII. Fiuuartig, fiortig, fiorzug, *quadraginta*. Ant that that fridu barn Godes fiuuartig habda dago endi nahro, *usque dum pacificus Dei filius quadraginta dies & noctes natus esset. C. C.* Vuas im thie landes vuard an fastunnea fiortig nahro, *jejunans fuit terræ dominus quadraginta dies. C. C.* Inti mit thiu her tho fasteta fiorzug dago, & *cum jejunasset quadraginta diebus.* Tatian. xv. 2.

XXIII. Fiftig, fuitig, finzug, *quingenta*: Zihenzug, inti finzug, inti thriu, *CLIII. T. ccxxxvii, 2.*

XXIV. Sefzogh, sehzug, sehzug, *sexaginta*. Thaz umbegeen sefzogh bitherua knehta, *quod circumdant sexaginta fortes. w.* Sefzogh sint therro cuninginnan, *sexaginta sunt reginæ. w.* Stadio zehenzug inti sehzug, *stadiorum CLX.* Tat. ccxxiv, 1.

XXV. Sibontig, sibunzug, *septuaginta*. Sibun sithon sibontig, *septuagies septies. C. C.* After thiu gizeichinota truhtin andere zuene in sibunzug, *post hæc designavit dominus alios septuaginta duos. Tat. LXVII. 1.* Andara sehzug falto, *aliud sexagesimum. LXXI. 5.*

Sibonta, sibunta, *septimus*, & in C. C. siounta. Than uuarun uuit nu at samne at siounta uuintro gibenkeon endi gibeddeon, *tum convixeramus ad septuagesimum annum ad thorum & mensam.* Sed litura in *SIOUNTA* suadet vocem mendose esse scriptam pro *SIBUNTA*, erasa forte superiori parte literæ *B.*

XXVI. Achtzogh, achtzug, ahtzug, *octoginta*. Achtzog sint thero keuese, *octoginta sunt concubinæ. w.* Unzan fiuru inti ahtzug jaro, *usque ad annos octoginta quatuor. Tat. vii, 9.*

Ahtoda, ahtoda, *octogesimus*. Thuo vuas siu vuidua after thiu an them fridu vuiu fiuar endi ahtoda vuintro, *tum posthac vidua mansit in pace templi ad octogesimum quartum annum vel octoginta, & quatuor annos. C. C.* Sed suspicor *AHTODA* mendose hic esse scriptum à librario linguæ *Francicæ* planè haud gnaro pro ahtoteoda, vel ahtothoda.

XXVII. Niguntig, *nonaginta*.

XXVIII. Zehenzogh, zehenzug, zihenzug, hunt, *centum*. Zuie zehenzogh pheningo, *bis centeni denarii. w.* So vuas es zihenzug phunto, *quasi libras centum. Tat. ccxii, 6.* Oh so zuuei hunt flinono vuas, *sed quasi cubitis. C. C.* Tat. ccxxxvi, 7. Inti gabun uuhsmen zehenzug falto, & *dabant fructum centesimum. LXXI. 5.*

Tuehund, *ducenti, æ, a. C. C.*

XXIX. Thufent, thufant, tufent, *mille*. An thero were hangent thufent schilde, *in propugnaculo suspenduntur mille clypei. w.* Bi then thufent schilden hanget ouch allerslachte wige-waphene, *juxta mille clypeos etiam pendent omne genus arma militaria. w.* Min win is erwelet vone manigon thufendon, *dilectus meus est electus ex multis millenis. w.* Ther man ther giuet thufent siluerinero pheuningo thaz her thes windemodes muoze gebruchan, *homo, qui dabit mille argenteos nummos, ut vindemiâ fruatur. w.* Daz er tufent boshæit begat, *ut mille nequitias invenerit. Strich. Carm.* Zua thufanta, *duo millia. Tat. LIII. 10.* Oba her magi mit zehen thufuntin themo ingegin faran ther mit zueinzug thufuntin, quam zi imo, *si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se. Tat. LXVII. 14.* Mer thanne zuelif thufunta, *plusquam XII millia. CLXXXV. 5.* Hifce addas wie vilo, quot? so wie vilo so, quotquot. So wie vilo so hiro si, *quotquot eorum sint. w.*

CAPUT SEPTIMUM.

De verbis auxiliaribus, sive instrumentalibus.

I. **V**ERBA auxiliaria sive instrumentalia ea voco, quæ circumscribendis modis & modorum temporibus serviunt, aut quorum ope vox passiva periphrastice formatur.

II. Verba autem auxiliaria, quæ modos & tempora circumscribunt, sunt sex. Scilicet ich haouon vel haben, ich willon, ich scal, ich mag vel magh, ich kan, ich muß vel muoz. Quæ vero vocem passivam formant duo sunt, siin sive sin vel wesan esse, & werthan vel gewerthan, fieri. Horum igitur omnium inflexiones præmittendas censeo, quod verborum inflexiones in *Franciscâ* linguâ absque iis rite intellectis explicari non possunt.